

Avdeling for helse- og sosialfag

Saksbehandler: Kristin Ravnanger
Tlf: +47 55587925

HØGSKOLEN
I BERGEN

BERGEN UNIVERSITY COLLEGE

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Att. Anne Borge Hellesylt

Vår dato: 28.11.2014

Vår ref: 2014/3965

Deres dato:

Deres ref: 07/313

Høring - Utvidet rekvireringsrett for helsesøstre og jordmødre, forslag til endring i forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek

Høgskolen i Bergen (HiB) støtter en forsterket innsats for å forebygge uønskede svangerskap og slik bidra til å redusere antall aborter. Høringsutkastet inneholder flere gode tiltak som vil kunne bidra til en slik målsetting.

Høringssvaret er utarbeidet av HiBs fagmiljø knyttet til helsesøster- og jordmorutdanning.

Utvidet forskrivningsrett

En utvidet forskrivningsrett for jordmødre og helsesøstre vil bedre tilgjengeligheten for prevensjon for nye grupper kvinner. Etter at helsesøstre og jordmødre fikk forskrivningsrett for p-piller i 2002 for jenter i alderen 16 – 19 år har det vært en klar nedgang i aborter for denne aldersgruppen. Abortraten er fortsatt høy for kvinner i alderen 20- 24 år.

Tilgjengeligheten i skolehelsetjenesten, Helsestasjon for ungdom (HFU) og helsestasjoner med svangerskapsomsorg varierer mye, og i mange kommuner og bydeler er det stort press på disse tjenestene. En utvidet forskrivningsrett bør også følges med styrking av tjenestene, for at tjenestene skal være reelle lavterskeltilbud.

Det bør vurderes om forskrivningsretten kan utvides til å omfattet alle jenter/kvinner i fertil alder (også de under 16 år). Helsesøstre møter disse jentene i skolehelsetjenesten og på HFU. Jentene under 16 år som har behov for prevensjon er kanskje særlig sårbare, og mange vil ha vansker med å oppsøke fastlege.

HØGSKOLEN I BERGEN
BERGEN UNIVERSITY COLLEGE

+47 55 58 75 00
post@hib.no
hib.no

ORG.NR: 974 652 366

CAMPUS KRONSTAD:

Inndalsveien 28
5063 Bergen

CAMPUS MØLLENDALSVEIEN:

Møllendalsveien 6-8
5009 Bergen

POST:

Postboks 7030
N-5020 Bergen

FAKTURA | INVOICE:

Fakturamottak
Postboks 363 Alnabru
N-0614 Oslo

Samarbeid med skolen

God seksualundervisning er også et viktig tiltak for å redusere uønsket svangerskap og abort. Skolehelsetjenesten spiller en viktig rolle i seksualundervisningen mange steder. Det er opprettet et nasjonalt nettverk for å heve kvaliteten på seksualundervisningen. Mulighetene for å inngå samarbeid med skolene varierer i forhold til hvor stor stillingsbrøk helsesøster har ved den enkelte skole. Skolehelsetjenesten er lovmessig forpliktet til å samarbeide med skolen om slike tiltak, og det er nødvendig at også skolen får en tilsvarende forpliktelse for å styrke samarbeid og kvalitet blant annet på seksualundervisningen.

Utvidet aldersgrense på helsestasjon for ungdom (HFU)

Særlig i kommuner med høyskoler og universitet opplever helsestasjon for ungdom stor pågang fra kvinner i aldersgruppen 20 - 25 år. Det tar ofte tid før for eksempel nytilflyttede studentene får byttet fastlege, og de har derfor redusert tilgang til helsetjenester. Blant annet i Oslo og i Bergen er aldersgrensen utvidet ved noen helsestasjonene. Tilbudet blir da ulikt og avhengig av hvor du bor. Vi mener derfor at utvidelse av aldersgrensen ved HFU også vil være et viktig tiltak.

Jordmors rolle i familieplanlegging

Tidlig hjemreise som følger av nye retningslinjer for barselomsorgen (7) aktualiserer behovet for samarbeid mellom jordmor og helsesøster etter fødselen og jordmor bør kunne gi prevensjonsveiledning på helsestasjonen etter fødsel. Under pk 5.1 står det at *«for jordmødre vil det være spesielt aktuelt med prevensjonskonsultasjon til kvinner etter fødsel og abort»*. Høringen viser til den svenske modellen der jordmor har hovedansvar for arbeid med seksuell helse og gynekologiske helsekontroller hos kvinner i alle aldre. Med en endring i tråd med høringen ser vi for oss at veiledning i seksuell helse, familieplanlegging, prevensjon og gynekologisk screening vil inngå i jordmors arbeidsområde på lik linje med svangerskaps- og barselomsorg også her i landet.

Reseptfri prevensjon

Fagmiljøet er enige i at det bør forskes på hvilke tiltak som har effekt på abortraten, men vi er skeptiske til om hormonell prevensjon bør kunne kjøpes uten resept. Helsesøstre opplever at mange unge har mangelfulle kunnskaper om egen kropp og seksuelle helse, og de trenger omfattende veiledning. Dette gjelder særlig unge jenter, og kvinner med

minoritetsbakgrunn. Helsesøstre i skolehelsetjenesten og på HFU opplever ofte at prevensjonsveiledning er en inngangsport til samtale rundt viktige tema som seksualitet, grenser, alkohol og psykisk helse.

Nødvendig opplæring i innsetting av spiral

Det er viktig å øke tilgjengelighet for de langtidsvirkende reversible prevensjonsmetoder (LARC) – p-stav, hormonspiral og kobberspiral og vi støtter forslaget om at en utvidet rekvireringsrett bør omfatte p-stav og spiral. Videre legger høringen opp til en likhet for samtlige helsepersonellgrupper som kan rekvirere prevensjon slik at kvinnene kan få et helhetlig tilbud uavhengig av profesjon.

Rekvirering og innsetting av spiral for både jordmødre og helsesøstre er utfordrende da jordmødre og helsesøstre har ulike teoretiske og praktiske forkunnskaper innen obstetrikk og gynekologi. Jordmorstudentene har allerede avanserte ferdigheter og kunnskaper før de lærer å sette inn spiral, mens helsesøsterstudentene vil trenge en utvidet både teoretisk og praktisk opplæring. Det foreslås at høgskolene må legge til rette for opplæring som følger de internasjonale kompetansekravene (pk 7.2) og *«Helsesøstre som ønsker å benytte rekvireringsrett og praktisere innsetting av spiral, må dokumentere sin teoretiske opplæring og praktiske ferdigheter på samme måte som jordmødrene».*

Under pk 7.3 står det at gruppen av helsesøstre og jordmødre som har gjennomført dagens prevensjonsutdanning kun trenger å gjennomføre e-læringskurset for å ivareta de nye kompetansekravene og få utvidet rekvireringsrett på hormonell prevensjon. Andel helsesøstre og jordmødre som i dag har en kompetanse som gjør dem i stand til å tilby innsetting av p-stav og/eller spiral oppgis fra noen få til rundt 30 %. Helsedirektoratet ønsker økt tilgjengelighet for LARC metoder på landsbasis. Opplæringsbehov ut over e-læringskurset bør derfor presiseres for jordmødre og helsesøstre som har en prevensjonsutdanning der innsetting av spiral ikke har inngått.

Justeringer i prevensjonsutdanningen

Dagens prevensjonsutdanning dekker ifølge helsedirektoratet nødvendig kompetanse når det gjelder prevensjonsveiledning til friske kvinner frem til 35 års alder. Utdanningen skal i følge Rundskriv I-1/2006 omfatte ulike tema som regelverk, etikk, ungdom og seksualitet, anamnese, dokumentasjon, farmakologi, prevensjon og prevensjonsmidler, sykdomslære og seksuelt overførbare infeksjoner (SOI), forebygging av uønsket svangerskap, abort og SOI, retningslinjer, kommunikasjon og formidling, seksuell legning, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Utvidelsen av rekvireringsrett til å omfatte alle kvinner over 16 år, samt innsetting av spiral og P-stav krever ifølge

høringen økt kompetanse (7.1) og en justering av dagens utdanning (7.2). Menes det med dette at økt kompetanse kan ivaretas med justering innenfor de samme rammene?

Fagmiljøet støtter utarbeiding av nasjonalt e-læringskurs. Dette vil bidra til at opplæringen kvalitetssikres og at kvinnene møter helsesøstre og jordmødre med god kompetanse. Fagmiljøene ved universiteter og høyskoler har arbeidet med denne opplæringen siden 2002, og har god oversikt over hvilken kompetanse helsesøstre og jordmødre har når de uteksamineres. Aktuelle fagmiljøer bør involveres i utarbeiding av nasjonale kompetansemål og innhold i e-læringskurset. Videre er det foreslått at universiteter og høyskoler skal administrere e-læringskurset samt eksamen, og det forutsettes at det følger midler med dette.

Fagmiljøet mener at

- utvidet rett for helsesøstre og jordmødre til å rekvirere alle typer prevensjon til alle kvinner over 16 år uavhengig av helsesøster/jordmors tjenestested vil komme kvinnene gode.
- utvidet rett for helsesøstre og jordmødre til å rekvirerer prevensjon til jenter under 16 år bør vurderes.
- utvidet rekvireringsrett bør omfatte p-stav og spiral (LARC), og at innsetting forutsetter at yrkesgruppene gjennomfører tilstrekkelig teoretisk og praktisk opplæring i metodene.
- samarbeid og henvisning til fastlege/spesialist skal være i tråd med faglig forsvarlig yrkesutøvelse slik det er fastsatt i helsepersonelloven § 4.

Med hilsen

Kristin Ravnanger
dekan